

بقلم : آقای مجتبی فانزی

جمع آوری قرآن در زمان عثمان

قبل از وارد شدن در اصل موضوع با اطلاع خوانندگان گرامی میرساند، گرچه راجع بجمع آوری قرآن کتابهای دیگر بطور مفصل نگاشته شده و بحث بسیار در آن از عهد این مقاله خارج است

لذا بطور نمونه روش جمع آوری قرآن را در عهد پیغمبر (ص) و خلفا و چگونه شد که قرآن را بدینگونه که در دسترس ما میباشد مرتب و منظم شد میگوئیم البته قرآن در مدت ۲۳ سال بطور متفرق بر پیغمبر (ص) نازل و در موقع لزوم و احتیاج يك آیه یا بیشتر نازل میگردد و پیغمبر دستور میداد که آیات را بر چوبه های نخل و تخته سنگها و شانه های شتر و یا کوسفند بنویسند و این اشخاص را کتاب وحی میگفتند

اشخاص ذیل در زمان پیغمبر مشغول جمع قرآن بودند، محمد بن اسحق در فهرست خود نقل مینماید: - علی امیر المؤمنین - سعد بن عیینه - بن نعمان - ابوالدرداء معاذ بن جبل - زید بن ثابت - ابی بن کعب - بعضی دیگر گفته اند که جمع آوری قرآن بدست این پنج نفر واقع شده : معاذ - عبادة بن صامت - ابی بن کعب - ابوالدرداء - ابویوب انصاری و خوارزمی از علی بن رباح نقل میکند که قرآن در زمان پیغمبر بدست علی بن ابیطالب و ابی بن کعب جمع شده و نیز حضرت علی ع قرآن را بترتیب نزول نوشته و ناسخ و منسوخ را هم آورده و شیخ مفید میگوید در مصحف حضرت علی منسوخ بر ناسخ مقدم میباشد

پس بطور خلاصه و قدر متیقن قرآن در زمان پیغمبر (ص) و بدستور آنحضرت بر روی چوبه های نخل خرما و شانه های شتر و کوسفند نگاشته شده و هم در عهد خود پیغمبر آیات ترتیب داده ولی صفحات نوشته شده متفرق بوده بدینجهت رسول اکرم

بحضرت امیرالمؤمنین در هنگام وفات سفارش نمود و علی گفت تا کتاب خدا را جمع و تألیف نکنم از خانه خود بیرون نروم که بیم فساد آن نرود (حارث محاسبی در کتاب فهم السنن خود گفته است که: قرآن در زمان پیغمبر (ص) نوشته شده بود و خود او هم دستور این امر را صادر کرده ولی بطور متفرق جمع شد و ابوبکر آنرا جمع و مترتب کرد تا از میان نرود)

الحاکم در مستدرک میگوید که قرآن سه مرتبه جمع گردید اول در عهد پیغمبر (ص) آنطوریکه در بالا مختصراً بیان شد. دوم در عهد ابوبکر چون ابی بکر علی الظاهر زمام امور مسلمین را بدست گرفت و جنگ بتمامه پیش آمد بسیاری از قارئین قرآن مقتول گردیدند عمر نزد ابابکر آمد و گفت بیم دارم که قرآن ازین برود دستور بده تا آنرا جمع نمایند وی گفت کاریکه رسول خدا نکرده چگونه من آنرا بنمایم عمر گفت کار خیری است که تو انجام میدهی و او پیوسته این کار را تعقیب میکرد تا قرآن را از روی چوب خرما و شانیه های شتر و کوسفندان و سینه های مردم گرد آوردند و آخر سوره توبه را نزد ابی خزیمه انصاری بدست آوردند و آن قرآن نزد ابابکر بود تا وفات نمود و بعد از آن بدست عمرو پس از آن بدست حفصه دختر عمر رسید ابن ابی داود از ابن سیرین نقل میکنند که حضرت علی (ع) فرمود وقتیکه رسول اکرم (ص) وفات کرد (گفت عباسی خود را بر نمیدارم مگر از جهت نماز تا قرآنرا جمع نمایم و همین طور هم انجام داد باز از طریق دیگر نقل مینماید که ابن ضریس از محمد بن سیرین و از عکرمه روایت کرد که پس از بیعت مردم بابی بکر علی بن ابیطالب در خانه خود نشست و باو گفتند که علی از بیعت با تو کراهت دارد وی کس نزد حضرت علی ع ارسال داشت و گفت از بیعت کردن خودداری کردی (امیرالمؤمنین چنین اظهار داشت که بخدا عباسی خود را بر نمیدارم مگر برای نماز تا اینکه قرآن خدا را جمع نمایم) عکرمه میگوید که اگر انس و جن با هم کمک نمایند نمیتوانند آنطوریکه علی قرآنرا جمع کرد جمع و تألیف نمایند) بقیه دارد